

Национализам и оружане снаге

ВОЈНО ДЕЛО 6/1998.

Пуковник др Вук Обрадовић

... Националисти сепаратистичке оријентације тврде да је ЈНА наднационална творевина и као таква сметња остваривању националне равноправности. Оспоравају њен општејугословенски карактер и истичу да је антисловеначка, антихрватска, антиалбанска... или да је заштитник антисрпске политике и геноцидног дивљања албанских националиста и сепаратиста на Косову. Истичу да готово све значајније положаје у војсци заузимају Срби, те да је старешински кадар унитаристички, проруски и стаљинистички опредељен. Сугеришу да је Армија у друштву „осма република“ или „паралелна држава“, „без организоване контроле друштва“ и до краја „уплетена у цивилни живот“. Тврде да је ЈНА недемократски и најконзервативнији део друштва, препрека демократизацији друштвених односа, супротстављена социјалистичком самоуправљању и тиме страно ткиво у југословенском самоуправно-демократском систему. Захтевају „редефинисање“ друштвене улоге Армије и њено укидање и замењивање националним, односно републичко-покрајинским војскама.

Идеја о укидању ЈНА и конституисању републичких војски снажније је експонирана на јавној политичкој сцени крајем шездесетих и почетком седамдесетих година у СР Хрватској. Свој тадашњи наступ према Армији националистичко-сепаратистичке снаге су отпочеле изазивањем „ексцесних случајева“, истицањем „неопходности“ да се изврше „језичке корекције“ у војној терминологији и захтевом да се војни рок служи у својој републици. Затим се отвореније иступало с тезом о формирању републичких армија.

За све то време јавно су пласиране тврдње о наводно неправном положају Хрвата у ЈНА. Истицано је да је она српска и унитаристичка, да је Хрвати не осећају својом и да је то основни разлог њиховог недовољног одзива за војне школе.

Поражена почетком седамдесетих година у СР Хрватској, идеја о укидању ЈНА и формирању републичких војски поново се јавила у СР Словенији. Поједини културни и научни радници у тој републици већ дуже време пласирају следеће тезе: ЈНА је наднационална и унитаристичка, бирократско-догматска и проруска организација; у Армији није могуће доследно остваривање националне равноправности; словеначким младићима у ЈНА дешава се исто што им се дешавало у аустроугарској војсци (служе војни рок ван Словеније, слушају команде на туђем језику); Словенија је изгубила своју армију још 1945. године, када је

формирана Југословенска армија; Словенац не треба да служи војни рок ван своје републике, која треба да уреди своју одбрану по милицијском узору; ЈНА је за Словенце старинска организација с менталитетом из педесетих година; она представља опасност по национални идентитет словеначког народа; словеначки младићи се не јављају за војне школе јер ЈНА не доживљавају као своју армију; словеначка нација је војнички кастрирана и окупирана од национално туђе војске; Словенија има право на своју државу, па и на своју војску.

Идеју о формирању републичких армија најцеловитије је разрадио Јанез Јанша у чланку *Војно питање у новом уставу*, објављеном у „Новој ревији“ бр. 67, од новембра–децембра 1987. године. Полазећи од тога да је „неотуђиво право сваког народа и његове државне заједнице да самостално одлучује о питању своје одбране“, Јанша сматра да би војно школство, постављање високих старешина и бригу за социјалне проблеме активног старешинског кадра требало „везати“ за републичке органе. Према његовом мишљењу формирање национално хомогених јединица представља нужан услов остваривања начела равноправности језика народа и народности у Армији. Зато он сугерише да чете и друге основне јединице ЈНА буду састављене искључиво од припадника једне нације; одговарајућим распоредом тих чета, како он каже, лако би се могло обезбедити да у сваком батаљону буду заступљене најмање две нације, у пуку или бригади три, а у дивизији све наше нације и националности. Јединице мање од чете, по овом сценарију, биле би разнородног националног састава и попуњавале би се по начелу добровољног опредељивања војних обвезника...